

Samen op weg naar een klimaatbestendige toekomst!

DUURZAAMHEIDSVISIE GEMEENTE COEVORDEN

SAMEN OP WEG NAAR EEN KLIMAATBESTENDIGE GEMEENTE!

Klimaatverandering en de gevolgen hiervan houden ons flink bezig. Steeds vaker krijgen we te maken met extreme weersomstandigheden. Zo zorgen hevige stortbuien steeds vaker voor wateroverlast en dit jaar werden we tijdens de zomerperiode geconfronteerd met extreme hitte. Nog nooit was het zó warm in Nederland. De extremen wisselen elkaar steeds sneller af en zorgen zo nu en dan voor bizarre en acute situaties waarop we moeten anticiperen. Onze dagelijkse manieren van wonen, werken, ondernemen en recreëren staan daarmee in die zin onder druk.

In de gesprekken die ik de afgelopen jaren heb gevoerd met inwoners, ondernemers en andere belangrijke organisaties- en wellicht óók wel met u- komen de zorgen over de veranderingen in het woon-en leefklimaat ook naar voren. Iedereen weet dat dat de gevolgen van klimaatverandering groot zijn en dat er iets moet gebeuren. Maar wat is dat dan? Op welke wijze zorgen we ervoor dat onze prachtige gemeente klimaat- en toekomstbestendig wordt én blijft?

Als gemeente willen we aan de slag en vinden we het belangrijk om het goede voorbeeld te geven. Maar we kunnen het niet alleen. We moeten het samen doen, met elkaar. Samen met inwoners, ondernemers, kennisinstanties en maatschappelijke organisaties willen we de handen ineen slaan. Door enthousiasme en kennis met elkaar te delen, kunnen we gezamenlijk mooie stappen zetten en duurzame ontwikkeling een 'boost' geven. Innovatie is hierbij onmisbaar; we gaan dingen op een andere manier doen met nieuwe technieken en middelen. Realisme en idealisme gaan hierbij gelijk op. Hoogleraar transitiekunde Jan Rotmans zegt het treffend: "We leven niet in een tijdperk van verandering, maar in een verandering van tijdperk". Ik ben ervan overtuigd dat deze ontwikkeling een kans voor ons allemaal is. Zeker als ik kijk naar de prachtige initiatieven die binnen onze gemeente steeds maar weer op tafel komen te liggen.

Deze visie op het gebied van duurzaamheid is de start van een mooie en enerverende reis die we samen gaan maken. Samen op weg naar een toekomst waarin het nog steeds erg fijn wonen, werken, ondernemen en recreëren is in onze gemeente! Op naar een klimaatbestendige toekomst!

Jeroen Huizing
Wethouder

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	4	5	PIJLER CIRCULAIRE ECONOMIE	13
1.1	Aanleiding	4	5.1	Waarom gaan we aan de slag met circulaire economie?	13
1.2	Wat is duurzaamheid	4	5.2	Visie	13
1.3	Lokale, regionale en nationale kaders	4	5.3	Ambities	14
1.3.1	Landelijk	4			
1.3.2	Regionaal	5	6	PIJLER GROENE LEEFOMGEVING	15
1.3.3	Lokaal	5	6.1	Waarom gaan we aan de slag met een groene leefomgeving?	15
1.3.4	Reikwijdte gemeente Coevorden	5	6.2	Visie	15
			6.3	Ambities	16
2	DUURZAAMHEIDSVISIE: SAMEN OP WEG NAAR EEN KLIMAATBESTENDIGE TOEKOMST	6	7	BORGING DUURZAAMHEID	17
2.1	Onze ambitie	6	7.1	Organiseren van de agenda duurzaamheid	17
2.2	Uitgangspunten	6	7.1.1	Lange en korte termijn	17
2.3	Thema's duurzaamheid	6	7.1.2	Bestuurlijke organisatie	17
2.4	Koers	8	7.1.3	Ambtelijke organisatie	17
			7.2	Monitoring	17
3	PIJLER ENERGIETRANSITIE	9			
3.1	Waarom aan de slag met energietransitie?	9			
3.2	Visie energietransitie	9			
3.3	Ambities	10			
4	PIJLER DUURZAME GEMEENTELIJKE ORGANISATIE	11			
4.1	Waarom willen we een duurzame organisatie zijn?	11			
4.2	Visie duurzame gemeentelijke organisatie	11			
4.3	Ambities	12			

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Overheden wereldwijd moeten sneller en drastischer ingrijpen dan ooit tevoren als we de opwarming van de aarde willen beperken tot 1.5 graden¹. De gemeente Coevorden kiest ervoor om van duurzaamheid een belangrijk speerpunt te maken zodat wij onze bijdrage leveren aan de toekomstbestendigheid van onze omgeving en van de wereld. Als gemeente hebben we niet overal direct invloed op. Toch willen wij een proactieve rol aannemen en daarmee iedereen inspireren om met duurzaamheid aan de slag te gaan.

In 2018 is het inventarisatiedocument 'Energiek naar Duurzaam' gepresenteerd. Dit document was het resultaat van interactieve sessies met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Het doel: beeld krijgen bij wat er binnen de gemeente Coevorden speelt op het gebied aan duurzame ontwikkeling en waaraan behoefte is.

'Energiek naar Duurzaam' was een brede inventarisatie met waardevolle input uit de Coevordense samenleving. Om een duurzaamheidsagenda op te stellen is deze tussenstap nodig. Deze duurzaamheidsvisie heeft 'Energiek naar Duurzaam' hanteerbaarder gemaakt door de mogelijke ambities te verdelen in vier pijlers, koers en prioritering te bepalen en meetpunten en ambities te benoemen. Dit visiedocument 'Samen op weg naar een klimaatbestendige toekomst!' is de kapstok voor organisatiebrede, duurzame ontwikkeling.

Bij het opstellen van deze visie hebben we vooral nagedacht over waarom we (als gemeente Coevorden) aan de slag willen met duurzame ontwikkeling. Het antwoord daarop ligt ten grondslag aan van alles wat we in de komende jaren gaan doen en is belangrijker dan op dit moment al een complete agenda te hebben. Het 'waarom' vormt een toetsingskader voor onze programma's. Veel van onze ambities worden gevormd door landelijke of regionale trajecten. Het is belangrijk om te weten waarom we deze ambities willen bereiken en welke rol voor ons als gemeente daarbij past. Deze duurzaamheidsvisie gaat dus vooral om lange termijn doelstellingen. De volgende stap is om de visie te vertalen naar strategische doelen

voor de korte en middellange termijn. Dit doen we niet alleen, maar samen met inwoners, ondernemers, kennisinstanties en andere maatschappelijke partners.

Bij al onze beleidsstukken, projecten en initiatieven moet duidelijk zijn waarom we iets doen en waaraan dat bijdraagt. We denken na over de lange termijn en gaan daarmee verder dan een lijst aan korte termijn acties.

'Samen op weg naar een klimaatbestendige toekomst!' beschrijft waarom we met duurzaamheid aan de slag gaan en wat wij ambiëren. De visie is de kapstok. Vervolgens gaan we integraal samenwerken om deze te vertalen naar concrete, strategische en operationele doelen voor de verschillende pijlers en afdelingen die hieraan werken. Dit resulteert in een breed gedragen duurzaamheidsstrategie.

1.2 WAT IS DUURZAAMHEID?

De gemeente Coevorden ziet duurzaamheid als een breed begrip. We sluiten ons aan bij de Brundtland definitie: "Duurzame ontwikkeling wordt gedefinieerd als een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie, zonder de behoeften van toekomstige generaties, zowel hier als in andere delen van de wereld, in gevaar te brengen."

1.3 LOKALE, REGIONALE EN NATIONALE KADERS

1.3.1 LANDELIJK

Naar verwachting wordt het Nationaal Klimaatakkoord in oktober 2019 ondertekend. In dit akkoord staat hoe Nederland de klimaatdoelen wil bereiken. Uit dit akkoord komt de nationale opgave voort om in 2030 ten minste 35TWh² grootschalig hernieuwbare energie op land te realiseren. Daarnaast heeft het kabinet besloten dat het gebruik van Gronings aardgas versneld moet worden verminderd.

In 2021 treedt de Omgevingswet in werking. Dit is een instrument om besluitvorming te

1) <https://www.ipcc.ch/sr15/>

2) TWH=TeraWattuur (1012 wattuur): een wattuur is joule per seconde gedurende een uur. Met 3600 seconden in een uur, komt 1 TWh uit op 3,6 PJ. Het totale energieverbruik van Drenthe is circa 50 PJ of 14 TWh.

1 INLEIDING

versnellen en gemeentelijke verordeningen overzichtelijker te maken. Rijk, provincies en gemeenten stellen ieder een omgevingsvisie op: een strategische visie voor de lange termijn voor de gehele fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie heeft betrekking op alle terreinen van de leefomgeving. Een omgevingsvisie gaat in op de samenhang tussen ruimte, water, milieu, natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed.

1.3.2 REGIONAAL

De gemeente werkt mee aan de Regionale Energiestrategie. Nederland is verdeeld in regio's. Elke gemeente, provincie en waterschap werkt op dit moment binnen hun regio samen met stakeholders aan een Regionale Energiestrategie (RES). De gemeente Coevorden werkt mee aan de RES van de regio Drenthe. Deze strategie geeft inzicht in hoe iedere regio invulling gaat geven aan de opgave uit het Klimaatakkoord. De focus ligt op productie van hernieuwbare energie op land, de warmte-opgave van de gebouwde omgeving en de energie-infrastructuur die hiervoor nodig is.

1.3.3 LOKAAL

In het Raadsakkoord "Samen Levend" (2018 – 2022) heeft de gemeenteraad zichzelf de opdracht gegeven om actief met een aantal onderwerpen aan de slag te gaan. Een werkgroep vanuit de raad gaat over deze onderwerpen in gesprek met inwoners, ondernemers en organisaties. Dit traject leidt vervolgens tot een kaderstellend debat en een opdracht voor het college. Voor 2019 koos de werkgroep het onderwerp duurzaamheid met als focus biodiversiteit, klimaatadaptatie en energie. De werkgroep richt zich met name op de vraag wat inwoners, ondernemers en organisaties zelf kunnen doen en wat daar vanuit de overheid voor nodig is.

In april 2019 heeft de gemeente Coevorden de economische visie vastgesteld. De doelstelling: zorgen voor een optimaal ondernemersklimaat en creëren van een omgeving waar het prettig ondernemen en werken is. Duurzaamheid is onderdeel van de ambities: we willen stimuleren dat bedrijven bijdragen aan de energietransitie en onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor circulair ondernemen.

Duurzaamheid is opgenomen als een van de speerpunten in de strategische agenda van de gemeente Coevorden. De strategische agenda bestaat uit thema's die een grote maatschappelijk impact hebben en die dicht bij de inwoners staan. Naast thema Duurzaamheid zijn 'Aantrekkelijk Coevorden', 'Voorkomen' en 'Coevorden Verbindt next level' onderdeel van de strategische agenda. De opname van duurzaamheid als thema laat zien dat de gemeente Coevorden prioriteit geeft aan dit onderwerp en mensen en middelen passend worden ingezet.

1.3.4 REIKWIJDTE GEMEENTE COEVORDEN

Duurzaamheid is een breed onderwerp en de gemeente Coevorden heeft niet overal direct invloed op. In veel gevallen kunnen we duurzame ontwikkeling stimuleren en faciliteren, maar kunnen we het niet direct afdwingen. Daarnaast moeten we als gemeente zelf bewuste keuzes maken – waar kunnen we het meest effectief duurzame ontwikkeling op gang brengen? We zullen verstandig en weloverwogen met onze middelen om moeten gaan.

Waar we direct invloed op hebben, zoals onze eigen bedrijfsvoering, gaan we voortvarend aan de slag. Daarnaast wordt duurzaamheid een uitgangspunt in ons beleid en projecten, zodat we onze kansen zoveel mogelijk benutten.

Er zijn binnen duurzaamheid veel onderwerpen waarop de gemeente geen directe invloed heeft. Toch hebben we ervoor gekozen om hier wel doelen voor te formuleren. We zorgen voor bewustwording en scheppen gunstige randvoorwaarden; we stimuleren en faciliteren om verandering tot stand te brengen.

2) TWH=TeraWattuur (1012 wattuur): een wattuur is joule per seconde gedurende een uur. Met 3600 seconden in een uur, komt 1 TWh uit op 3,6 PJ. Het totale energieverbruik van Drenthe is circa 50 PJ of 14 TWh.

2 DUURZAAMHEIDSVISIE: SAMEN OP WEG NAAR EEN KLIMAATBESTENDIGE TOEKOMST!

2.1 ONZE AMBITIE

De gemeente Coevorden is duurzaam en toekomstbestendig. We werken aan een betere toekomst vanuit het nu, voor de generaties die volgen. Dit bereiken we door intensief samen te werken met inwoners, ondernemers, kennisinstanties en maatschappelijke organisaties. We zijn een regio in beweging; vol bedrijvigheid en economische ontwikkeling. Deze ontwikkeling willen we duurzaam laten verlopen, zodat volgende generaties ook in behoeften kunnen voorzien. De regio Zuidoost-Drenthe is van oudsher een regio van pioniers en innovatie – deze mentaliteit is essentieel voor duurzame ontwikkeling.

Uitdagingen zetten we zoveel mogelijk om in kansen. We zien duurzame ontwikkeling als een kans voor het lokale bedrijfsleven, toekomstbestendig wonen en een groene en vitale leefomgeving.

We leggen de verbinding tussen duurzaamheid en andere beleidsterreinen. Zo zoeken we de balans tussen natuur, historie en draagkracht van onze inwoners en ondernemers. We zijn sociaal inclusief; duurzame ontwikkeling is toegankelijk voor alle inwoners. Ieders bijdrage is noodzakelijk en iedereen telt mee.

2.2 UITGANGSPUNTEN

De volgende uitgangspunten staan centraal bij de uitwerking van alle pijlers.

BEWUSTWORDING

De gemeente Coevorden wil de bewustwording over duurzame ontwikkeling vergroten. Zowel bij inwoners als het lokale bedrijfsleven en binnen onze eigen organisatie. Bewustwording is de eerste stap naar verandering. Het bereiken van de klimaatdoelen gaat niet alleen om techniek en financiële middelen, maar ook bewustzijn van nut en noodzaak. Anders denken en anders handelen is de basis van een toekomstbestendig Coevorden.

SAMENWERKEN

Wij richten onze blik naar buiten. Deskundigheid en initiatieven in de samenleving zijn essentieel voor duurzame ontwikkeling. De gemeente brengt partijen bij elkaar en zorgt voor onderlinge verbinding. Zo werken we samen aan een toekomstbestendig Coevorden.

INNOVATIE

De uitdagingen rondom duurzaamheid biedt kansen voor innovatie. Door precies hetzelfde te blijven doen als we altijd deden gaan we onze doelstellingen niet bereiken. De gemeente Coevorden wil innovatieve ontwikkelingen faciliteren en stimuleren. Dit doen we door de verbinding te maken tussen inwoners, kennisinstanties, ondernemers en maatschappelijke organisaties. We zoeken naar nieuwe innovatieve oplossingen bij duurzaamheidsvraagstukken en houden rekening met trends en ontwikkelingen.

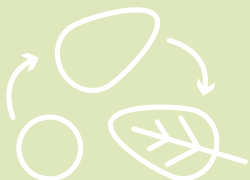
2.3 THEMA'S DUURZAAMHEID

In het inventarisatiedocument 'Energiek naar Duurzaam' zijn de mogelijke ambities in de volgende top 10 samengevat:

1. Energie neutrale gebouwde omgeving
2. Zelf energie opwekken
3. Alternatieve warmte(energie)bronnen
4. Groene mobiliteit
5. Beperken afval
6. Duurzaamheid en klimaatbestendigheid gemeente
7. Bewustwording
8. Samenwerken
9. Monitoren beleid
10. Klimaatbeleid verder uitwerken en uitvoeren

2 DUURZAAMHEIDSVISIE: SAMEN OP WEG NAAR EEN KLIMAATBESTENDIGE TOEKOMST!

In deze onderwerpen zat op ambitieniveau overlap. Om de duurzaamheidsvisie en het actieprogramma in goede banen te leiden zijn de tien onderwerpen opnieuw ingedeeld in pijlers; Energietransitie, Duurzame Gemeentelijke Organisatie, Circulaire Economie en Groene Leefomgeving.

Energietransitie

Deze pijler draait om de overgang naar duurzame energie. Hierbij hoort zowel het terugdringen van ons energieverbruik als het opwekken van meer groene energie. De reductie van CO₂ uitstoot staat centraal samen met de doelstelling om energieneutraal te zijn. Groene, slimme mobiliteit valt ook binnen deze pijler.

Duurzame Gemeentelijke Organisatie

Als gemeente hebben we directe invloed op onze eigen bedrijfsvoering. Het terugdringen van onze eigen CO₂-uitstoot staat centraal. We gaan aan de slag met ons vastgoed, inkoop en andere onderdelen van onze bedrijfsvoering.

Circulaire Economie

In een circulaire economie wordt afval gezien als een grondstof voor nieuwe producten. Binnen deze pijler valt het afvalbeleid van de gemeente, waarbij we streven naar een vermindering van restafval en (beter) hergebruik van grondstoffen. Het stimuleren van innovatie, onderzoek en circulaire bedrijvigheid hoort hier ook bij. De agrarische sector heeft raakvlakken met de energietransitie en groene leefomgeving, maar is vanuit de ambitie om innovatie en circulaire bedrijvigheid te stimuleren onderdeel van de pijler circulaire economie.

Groene Leefomgeving

In de gemeente Coevorden kunnen inwoners en bezoekers genieten van groen, water en historie. Klimaatadaptatie zorgt dat wij toekomstbestendig zijn; we bereiden ons voor op steeds heftigere weersomstandigheden. Biodiversiteit is een belangrijk onderdeel; we beschermen en (waar mogelijk) verbeteren de kwaliteit van de natuur in onze regio.

2 DUURZAAMHEIDSVISIE: SAMEN OP WEG NAAR EEN KLIMAATBESTENDIGE TOEKOMST!

2.4 KOERS

Duurzaamheid is een breed onderwerp en alle onderdelen zijn belangrijk. Met oog op beperkte middelen en invloed is het belangrijk om goed na te denken welke rol wij als gemeente hebben en waar we het meest effectief kunnen zijn. Hierbij hoort ook de afweging of wij lokaal volop aan de slag gaan of dat we meer de regionale samenwerking opzoeken.

De gemeente legt het zwaartepunt bij onderwerpen waar wij zelf een directe invloed op hebben en waar wij een regierol hebben. Voor onderwerpen waar wij meer indirect op kunnen sturen kiezen wij voor een faciliterende rol.

Binnen de pijler energietransitie zit de meeste urgentie. De doelstellingen rondom alternatieve warmtevoorziening (hoe gaan we van het aardgas af?) en het verduurzamen van de bestaande woningen en bedrijven zijn ambitieus en complex. Vanuit het Klimaatakkoord ligt hier een grote opgave voor de gemeente, die in een aantal trajecten de regierol heeft. We werken regionaal samen, maar zijn zelf verantwoordelijk voor een vertaling naar onze gemeente. Hierbij hebben wij een regierol. Daarnaast zal de gemeente veelal een stimulerende en ondersteunende rol hebben bij initiatieven uit de samenleving. We willen dat iedereen toegang heeft tot een toekomstbestendige woning en beter wooncomfort.

De energietransitie is complex en uitdagend. Met de juiste aanpak biedt het veel kansen voor toekomstbestendig wonen in onze regio. Vanwege de urgentie, de verplichtingen en de complexiteit geeft de gemeente prioriteit aan deze pijler.

De pijler Duurzame Gemeentelijke Organisatie heeft een hoge prioriteit. Onze eigen bedrijfsvoering biedt kansen voor verduurzaming. We hebben een voorbeeldfunctie en willen graag laten zien dat verduurzamen kan. Door onze eigen CO₂ emissies terug te dringen leveren wij onze bijdrage aan duurzaamheidsdoelstellingen. We verduurzamen ons vastgoed en doen ervaringen op met de afwegingen die hierbij komen kijken. Door duurzaam in te

kopen verduurzamen we onze eigen organisatie, maar stimuleren we ook maatschappelijk verantwoord ondernemen. De gemeente is hier zelf aan zet.

Binnen de pijler Circulaire Economie kan de gemeente vooral verduurzaming stimuleren en faciliteren. De kartrekkersrol ligt bij het lokale bedrijfsleven. Samen met het bedrijfsleven en kennisinstanties werken we aan gunstige randvoorwaarden zodat innovatieve bedrijvigheid de ruimte krijgt. Via ons afvalbeleid stimuleren we bewustwording en sturen aan op betere afvalscheiding en een vermindering van restafval. Via regionale samenwerkingsverbanden kunnen we hier een betere slagkracht bereiken.

De pijler Groene Leefomgeving is aan verandering onderhevig; de werkgroep van de gemeenteraad houdt in 2019 dialoogsessies met de samenleving. Hierbij staan de vragen "wat kunt u zelf?" en "wat heeft u nodig?" centraal. De Raad geeft kaders aan de faciliterende en stimulerende rol van de gemeente. In de openbare ruimte kiest de gemeente Coevorden ervoor om kansen te benutten als deze zich voordoen.

3 PIJLER ENERGIETRANSITIE

3.1 WAAROM AAN DE SLAG MET DE ENERGIETRANSITIE?

Om klimaatverandering tegen te gaan moet ons energieverbruik en opwek flink verduurzamen. Terugdringen van verbruik, het verduurzamen van elektriciteit en warmte en het vergroenen van het mobiliteitssysteem zorgt voor minder CO₂ uitstoot.

Het is belangrijk om het juiste onderscheid te maken tussen energieneutraal en klimaatneutraal. Bij energieneutraal staat het energieverbruik gelijk aan de hoeveelheid duurzaam opgewekte energie. We spreken van klimaatneutraal als bepaalde activiteiten geen CO₂ of andere broeikasgassen uitstoten. De uitstoot kan ook worden gecompenseerd, bijvoorbeeld door de aanplant van bomen. Termen zoals "zero emission" of CO₂ neutraal worden gebruikt om aan te geven dat er geen CO₂ wordt uitgestoten. Sommige vormen van duurzame energie zorgen nog steeds voor CO₂ uitstoot, hoewel vaak veel minder dan bij fossiele brandstoffen.

De vragen rondom de energietransitie zijn volop in het nieuws – de uitdaging om van het aardgas af te gaan, het vollopen van het elektriciteitsnet en de overgang van fossiele brandstoffen naar hernieuwbare energie. De gemeente Coevorden heeft zelf ambities op het gebied van de energietransitie en werkt volop samen in de Regionale Energiestrategie. De uitdagingen rondom de energietransitie zijn urgent en de gemeente Coevorden zet volop in op deze pijler, ook al hebben we er niet direct invloed op.

We geloven dat de energietransitie zorgt voor een beter wooncomfort en toekomstbestendige woningen. De uitdaging op dit thema is groot, vooral als het gaat om alternatieve warmtevoorziening. De gemeente Coevorden heeft een kartrekkersrol en pakt deze uitdaging samen met inwoners en ondernemers op. We erkennen dat de opgave dusdanig complex is dat we hier vanuit onze onafhankelijke positie in de samenleving een grote rol in kunnen en moeten spelen. Deze verandering gaat niet vanzelf. Voor de transitie van aardgas naar alternatieve warmtevoorziening gaan wij volop aan de slag, geheel in de stijl van Coevorden Verbindt.

Waar mogelijk benutten wij vooral lokale ambities en enthousiasme, hier nemen wij een faciliterende rol aan. We verbinden initiatiefnemers met de benodigde expertise en zorgen voor gunstige randvoorwaarden. Elders zullen wij meer de kar trekken en dragen we zorg voor kwetsbare groepen in de samenleving.

De gemeente Coevorden gaat aan de slag groene mobiliteit. Wij dragen zorg voor een veilig mobiliteitssysteem en zien hier ook kansen voor verduurzaming. Innovatie en vergroening willen wij stimuleren en faciliteren. We faciliteren initiatieven om mobiliteit te verduurzamen. Als we zelf projecten uitvoeren op het gebied van mobiliteit onderzoeken we duurzaamheidskansen.

3.2 VISIE ENERGIETRANSITIE

In 2040 zijn we volledig energieneutraal. De CO₂ emissies van onze gemeente zijn sterk gereduceerd. Op deze manier dragen wij een steentje bij aan het oplossen van het mondiale probleem van klimaatverandering. Deze verandering hebben wij samen met inwoners, ondernemers, kennisinstanties en andere maatschappelijke organisaties tot stand gebracht. Dorpen en wijken profiteren zelf van lokaal opgewekte duurzame energie. De ruimte in de gemeente Coevorden wordt efficiënt en duurzaam gebruikt, met respect voor historische waarde en natuur.

We hebben belangrijke stappen gezet in het verduurzamen van onze warmtevraag. Wijken en dorpen hebben toegang tot een duurzaam alternatief dat het beste past bij de bestaande bouw. Door isolatiemaatregelen is onze warmtevraag sterk afgenomen. We werken slim en integraal samen om CO₂ uitstoot verder terug te dringen. We hebben er voor gezorgd dat de transitie sociaal inclusief is. Door de juiste randvoorwaarden te scheppen hebben we de ruimte gegeven aan innovatieve, duurzame woonvormen. Door samenwerking met woningcorporaties is ook deze woningvoorraad verduurzaamd.

De gemeente Coevorden heeft in 2050 een volledig duurzaam mobiliteitssysteem. We hebben hiervoor samengewerkt in BOCE-verband³, en met de provincie Drenthe en partners.

3 PIJLER ENERGIETRANSITIE

Door gezamenlijke plannen zoals de Regionale Bereikbaarheidsvisie en het provinciale Verkeer- en Vervoersplan hebben we regionaal vorm en uitvoering gegeven aan duurzame mobiliteit van de toekomst. Lokaal hebben we innovatieve ideeën gefaciliteerd en gestimuleerd. We streven naar zorgeloze mobiliteit, voor alles en iedereen in 2050. Geen emissies, uitstekende bereikbaarheid, toegankelijk voor jong en oud, arm en rijk, valide en mindervalide. Betaalbaar, veilig, comfortabel, makkelijk én gezond. Slimme, duurzame, compacte steden met optimale doorstroming van mensen en goederen. Mooie, leefbare en goed ontsloten gebieden en dorpen waarbij mobiliteit de schakel is tussen wonen, werken en vrije tijd.

3.3 AMBITIES

- In 2040 is de gemeente Coevorden energieneutraal
  - We streven ernaar dat 50% van het totale energieverbruik in 2026 duurzaam wordt opgewekt (ten opzichte van 25% in 2016)
  - In 2021 heeft de gemeente Coevorden samen met betrokken stakeholders een warmtevisie opgesteld waarin het tijdspad staat vastgelegd waarop wijken en dorpen van het aardgas afgaan⁴.
  - In 2021 is de gemeente Coevorden begonnen met een pilot wijkaanpakken
- We streven naar een CO₂ reductie van 20% in 2026 ten opzichte van 2013
- 2022: Onderzoeken alternatieve vervoersvormen (naast OV), waarbij we ook kijken naar mogelijkheden om duurzame mobiliteit te stimuleren.
- 2021: gemeente Coevorden presenteert het Mobiliteitsplan 2.0

KLIMAATAKKOORD

Gebouwde omgeving:

- CO₂ reductie van minimaal 95% in 2050 ten opzichte van 1990
  - CO₂ reductie van minimaal 49% in 2030 ten opzichte van 1990
- Uiterlijk eind 2021 hebben alle gemeenten een transitievisie warmte opgesteld waarin het tijdspad vaststaat waarop wijken en dorpen van het aardgas afgaan. Voor wijken waarvan

de transitie voor 2030 is gepland zijn de maatschappelijke kosten en baten en de integrale kosten voor de eindverbruikers bekend.

Mobiliteit:

- In 2050 is het mobiliteitssysteem volledig duurzaam
- Overheden werken samen aan regionale mobiliteitsplannen en leveren zo een bijdrage aan een samenhangend nationaal mobiliteitsplan
- 2030 100% emissieloze nieuwverkoop van personenauto's in 2030
- Gemeenten, provincies, netbeheerders, energieproducenten, de Rijksoverheid en het bedrijfsleven zullen werken aan de verdere uitrol en opschaling van zero-emissie doelgroepenvervoer middels het Bestuursakkoord zero-emissie doelgroepen vervoer.

3) Samenwerking tussen gemeenten Borger-Odoorn, Coevorden en Emmen

4) Deze ambitie komt ook terug in het Klimaatakkoord maar is reeds opgenomen in het Bestuursprogramma 2018 – 2022

4 PIJLER DUURZAME GEMEENTELIJKE ORGANISATIE

4.1 WAAROM WILLEN WE EEN DUURZAME ORGANISATIE ZIJN?

De gemeente Coevorden gaat de eigen bedrijfsvoering (verder) verduurzamen. We zijn een echt duurzame gemeente als duurzaamheid op alle werkerreinen een uitgangspunt is. Dit betekent dat we verduurzamingskansen benutten bij projecten en beleid en ook bereid zijn om hier extra middelen voor in te zetten. Medewerkers zijn zich bewust van het begrip duurzaamheid en wat dit betekent voor zijn/haar werkgebied. We verduurzamen ook onze vastgoed portefeuille, inkoop, woon-/werkverkeer en wagenpark.

Dit doen we omdat we het goede voorbeeld willen geven. Immers: wat we verwachten van anderen moeten we zelf ook doen. Bovendien hebben we als gemeente directe invloed op ons vastgoed, inkoop, beleid en projecten. We kunnen hier direct verandering teweeg brengen. Door duurzaam in te kopen stimuleren we duurzaam ondernemen.

Duurzaamheid biedt kansen voor vernieuwende samenwerking en het implementeren van innovatieve maatregelen. Door hier ervaring mee op te doen kunnen we kennis uitwisselen met andere organisaties in onze regio. Door zelf aan de slag te gaan inspireren, motiveren en stimuleren we ondernemers en inwoners.

De gemeente Coevorden koopt jaarlijks voor ruim 62 miljoen euro in aan diverse inkooppakketten zoals het sociaal domein, civieltechnische werkzaamheden en eigen facilitaire voorzieningen. Hiermee zijn we een belangrijke economische speler in de regio. Door duurzaam in te kopen stimuleren we duurzaam ondernemerschap, faciliteren we innovatie en verkleinen we de CO₂ voetafdruk van onze eigen organisatie. Voor het verkleinen van onze CO₂ voetafdruk kijken we naar emissies van gebouwgebonden energie, procesgebonden energie, eigen transport en woon-/werkvervoer medewerkers.

De gemeente heeft een vastgoedportefeuille in transitie. Sommige gebouwen zijn in ons bezit en in eigen gebruik, maar we hebben ook accommodaties in bezit. Voor al deze gebouwen hebben we een energieopgave. Door gebouwen met hoge potentie te verduurzamen maken

we ze toekomstbestendig en verhogen we het gebruikscomfort. We doen zelf ervaring op met het energieneutraal maken van gebouwen en kunnen deze ervaring delen. Voor maatschappelijke accommodaties die niet in ons bezit of beheer zijn faciliteren en stimuleren we de energietransitie, bijvoorbeeld door kennis te delen over subsidieregelingen.

4.2 VISIE DUURZAME GEMEENTELIJKE ORGANISATIE

Wat is ons wensbeeld? De gemeente Coevorden heeft een succesvolle duurzaamheidsstrategie. Dit hebben we bereikt doordat we de opgave afdeling-overstijgend hebben aangepakt. Duurzaamheid is een integraal onderdeel van de begroting en besluitvorming. Hierdoor zijn we succesvol in het terugdringen van de CO₂ uitstoot van onze gemeentelijke organisatie. We laten zien dat het kan.

Duurzaamheid is een leidend principe waaraan gemeentelijk beleid en uitvoering wordt getoetst. Medewerkers weten wat duurzaamheid is en passen dit toe in hun beleidsterrein en in eigen gedrag.

De gemeente Coevorden is in 2040 energieneutraal; we hebben ons vastgoed flink verduurzaamd of vervangen door energieneutrale bouw. Duurzaamheid heeft hierin een economisch perspectief; door bij de juiste gebouwen de juiste middelen toe te passen besparen we op gebruik. We kijken naar de totale eigendomslasten.

Duurzaam inkopen is de norm. We hebben een afwegingskader waarin we rekening houden met zaken als CO₂ uitstoot, circulaire producten, dierenwelzijn en maatschappelijke meerwaarde. We zien momenten waarop we gaan aanbesteden vooral als kansen om innovatieve en vooruitstrevende ondernemers te belonen. Zo stimuleren we verantwoord ondernemerschap bij ondernemers. Waar mogelijk voeren we projecten CO₂ neutraal uit. Bij projecten in de openbare ruimte benutten we kansen om de biodiversiteit te verbeteren of om onze leefomgeving klimaatbestendig te maken.

5) CE Delft, Stichting Stimular, Stichting Natuur en Milieu. Handreiking voor bedrijven en gemeenten met klimaatneutrale ambities.

4 PIJLER DUURZAME ORGANISATIE

4.3 AMBITIES

- In 2040 is de gemeente Coevorden energieneutraal
- We streven er naar om in 2040 een klimaatneutrale organisatie te zijn
- In 2040 of eerder heeft de gemeente Coevorden een uitstootvrij wagenpark
- In 2020 is duurzaamheid een integraal onderdeel in de begroting en besluitvorming van de gemeente Coevorden

KLIMAATAKKOORD

- Landelijk 8 miljard zakelijke (auto)kilometers minder in 2030. Gemeenten kunnen zich als werkgever bij Anders Reizen aansluiten.
- Bedrijven met een verduurzaamd wagenpark het voordeel gunnen bij aanbestedingen: duurzaamheid als eis of zwaarwegende wegingsfactor bij gunningen.
- Inkoop eigen wagenpark: lichte voertuigen in 2030 uitstootvrij, zware voertuigen zoveel mogelijk uitstootvrij
- Duurzame inkoop doelgroepenvervoer: zoveel mogelijk uitstootvrij in 2025, volledig uitstootvrij in 2030
- Inkoop opdrachten: emissieloos vervoer is uiterlijk in 2030 een voorwaarde
- Gemeenten stimuleren de ontwikkeling van de marktvraag door in vergunningverleningen, inkoop en aanbestedingen duurzame logistiek in te bouwen en te belonen. Tevens werken zij aan infrastructurele aanpassingen om nieuwe concepten mogelijk te maken.
- Overheidsvastgoed wordt in tranches verduurzaamd gericht op een energieneutrale voorraad in 2040.
  - Gemeenten brengen uiterlijk 1 mei 2019 hun vastgoedportefeuille in kaart en voorzien deze van een aanpak waaruit blijkt dat het eigen vastgoed de komende jaren in tranches wordt verduurzaamd richting energieneutraal.

- Gemeenten onderzoeken of zij met hun eigen vastgoed een bijdrage kunnen leveren aan een snelle start van de verduurzaming van de warmtevoorziening, door aan te sluiten bij initiatieven van corporaties en energieleveranciers in die gebieden waar op korte termijn overeenstemming is over de gewenste warmtevoorziening.
- Gemeente hebben een voorbeeldfunctie als voedselafnemer als het aankomt op het tegengaan van voedselverspilling

5 PIJLER CIRCULAIRE ECONOMIE

5.1 WAAROM GAAN WE AAN DE SLAG MET DE CIRCULAIRE ECONOMIE?

De transitie naar een circulaire economie is uitdagend; het vraagt om innovatie en een nieuwe manier van denken. De overgang is noodzakelijk: wereldwijd zijn we steeds meer materialen gaan gebruiken en de verwachting is dat de vraag alleen maar zal stijgen door een toenemende wereldbevolking en welvaart. Door de circulariteitsladder te gebruiken gaan we beter om met grondstoffen, vervuilen we de aarde minder en zorgen we ervoor dat toekomstige generaties ook in hun behoeften kunnen voorzien.

Via afvalbeleid heeft de gemeente Coevorden invloed op dit onderwerp. Door bewustwordingsacties en systeemveranderingen kan de gemeente Coevorden inwoners en ondernemers stimuleren om het afval beter te scheiden.

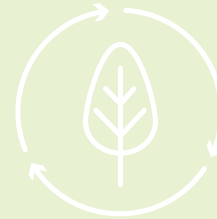
De andere treden van de circulariteitsladder vragen van ondernemers dat zij de kar gaan trekken. Kennisinstellingen en de research & development afdelingen van bedrijven zijn aan zet. De gemeente wil innovatie, onderzoek en circulaire bedrijvigheid stimuleren en faciliteren. Zelforganisatie staat centraal en de overheid heeft een beperkte, faciliterende rol.⁷ We zoeken hierin de samenwerking met bijvoorbeeld de provincie Drenthe, die in 2019 de Roadmap Circulaire Economie gepresenteerd. De uitdagingen rondom dit thema zijn complex en als gemeente hebben we onze samenwerkingsverbanden hierbij nodig. De gemeente vult samen met ondernemers en kennisinstaties in hoe deze faciliterende rol optimaal kan worden ingevuld.

5.2 VISIE

In 2050 hebben wij vrijwel geen restafval meer; 95 -100% wordt opnieuw gebruikt. We zijn anders gaan denken en anders gaan consumeren en investeren. Afval zoals we dat anno 2019 kennen is verdwenen. In plaats van de lijn "produceren, consumeren, weggooien" maken we de cirkel rond. Voor veel producten is het gebruikelijk geworden dat we deze delen in plaats er eigenaar van te zijn. Door nieuwe innovaties zijn producten die vroeger werden afgeschreven weer waardevol geworden. Duurzaam ondernemen is de norm geworden en geen uitzondering.

6) PBL (2019) "Circulaire economie in kaart" en SER (2018) "Financiële instrumenten voor een circulaire economie"

7) SER (2018) "Financiële instrumenten voor een circulaire economie"

In 2050 is de Nederlandse economie circulair. Dit betekent dat we (bijna) geen restafval meer produceren. Binnen het begrip circulaire economie zijn er "R-strategieën" uitgewerkt en in een ladder gerangschikt van meeste naar minste grondstoffenbesparing⁶. Om een circulaire economie te bereiken moeten we verschillende strategieën inzetten.

R0: Refuse	Product overbodig maken door van de functie af te zien, of die met een radicaal ander product te leveren
R1: Rethink	Productgebruik intensiveren (bijvoorbeeld door producten te delen, of multifunctionele producten)
R2: Reduce	Product efficiënter fabriceren door minder grondstoffen en materialen in het product, of het gebruik van het product
R3: Reuse	Hergebruik van afgedankt, nog goed product in dezelfde functie door een andere gebruiker
R4: Repair	Reparatie en onderhoud van kapot product voor gebruik in zijn oude functie
R5: Refurbish	Opknappen/moderniseren oud product
R6: Remanufacture	Onderdelen van afgedankt product gebruiken in nieuw product met dezelfde functie
R7: Repurpose	Afgedankt product gebruiken in nieuw product met andere functie
R8: Recycle	Materialen verwerken tot dezelfde (hoogwaardige) of mindere (laagwaardige) kwaliteit
R9: Recover	Verbranden van materialen met energierecuperatie

5 PIJLER CIRCULAIRE ECONOMIE

De gemeente heeft in samenwerking met ondernemers, kennisinstanties en partners zoals de provincie Drenthe randvoorwaarden gecreëerd die aantrekkelijk zijn voor innovatie, onderzoek en circulaire bedrijvigheid. Hierdoor zijn ondernemers in een goede positie gekomen om deze kar te trekken. Belemmerende regels zijn weggenomen en vervangen door stimulerende maatregelen. Samen hebben we gewerkt aan een economie waarin we alleen nog duurzaam geproduceerde, hernieuwbare of algemeen beschikbare grondstoffen gebruiken en zo weinig mogelijk afval achterlaten. Wanneer producten afgedankt zijn worden ze hoogwaardig gerecycled of hergebruikt. De juiste mix van strategieën is toegepast afhankelijk van het soort product of keten.

De transitie heeft de agrarische sector een nieuw toekomstperspectief gegeven. Er is verbinding gezocht tussen de opgave om CO₂ emissies terug te dringen en om natuurinclusieve en circulaire landbouw te bedrijven. Akkerbouw, veehouderij en tuinbouw gebruiken in de eerste plaats grondstoffen uit elkaars ketens en reststromen uit de voedingsmiddelenindustrie en voedingsketens. Gewasresten, voedselresten, procesafval en mest worden opnieuw benut of verwerkt tot nieuwe producten. Kringloopbedrijven verbruiken zo weinig mogelijk energie en zo veel mogelijk hernieuwbare energie. De omwenteling in ons economische systeem betekent dat wij slimmer omgaan met onze grondstoffen, zodat toekomstige generaties ook nog kunnen genieten van welvaart en een gezonde planeet en een stabiele economie.

5.3 AMBITIES

- 2020: terugbrengen hoeveelheid (gros) huishoudelijk restafval per inwoner naar 100 kilo per jaar
- 2020: verbeteren afvalscheidingspercentage naar minimaal 75% zoals vastgelegd in de VANG (Van Afval Naar Grondstof) doelstellingen
- Werk maken van grotere bewustwording op het gebied van afvalscheiding

KLIMAATAKKOORD

- 2050 is de Nederlandse economie circulair
- Acquisitie van de overheid richt zich op bedrijven die een toegevoegde waarde hebben voor de Nederlandse of regionale economie, behoren tot de meest klimaatvriendelijke en circulaire binnen de betreffende branche en bereid zijn zich te conformeren aan de klimaatdoelstellingen 2030 en 2050.

LANDBOUW EN LANDGEBRUIK

- Gemeenten zetten zich in voor een voortvarende afhandeling van de klimaatmaatregelen, door ons in te zetten op een beslistermijn van 13 weken. Hiermee lopen we vooruit op de nieuwe omgevingswet van 2021.
- Gemeenten dragen bij in de sloop van stallen die meedoen met de saneringsregeling en stoppersregeling. Met name door het ruimtelijke instrumentarium en herbestemming van locaties.
- Het ondersteunen van gebruik van nieuwe stalsystemen door heldere wet- en regelgeving en een heldere vastlegging van wat een proefstalstatus is.
- Het koppelen van de varkenssector en zuivelsector aan de Regionale Energiestrategie (RES) als potentieel energieopwekking om zo de verdienmodellen te versterken.
- Gemeenten monitoren de voortgang in de vermindering van de verspilling.

6 PIJLER GROENE LEEFOMGEVING

6.1 WAAROM GAAN WIJ AAN DE SLAG MET EEN GROENE LEEFOMGEVING

Binnen de Pijler Groene Leefomgeving valt ook klimaatadaptatie. We krijgen door klimaatverandering steeds meer te maken met heftige weersomstandigheden; periodes van droogte, hitte, overmatige regenval en overstromingen. In 2011 is op landelijk niveau het bestuursakkoord water tussen de VNG en Unie van waterschappen ondertekend, om een vergaande samenwerking tussen gemeente en waterschappen te bevorderen. Dit heeft geresulteerd in het ondertekenen in 2012 van het "Bestuursakkoord water 2013-2015 " tussen het waterschap Vechtstromen en de gemeenten Borger-Odoorn, Emmen, Coevorden, Hardenberg en Ommen. In 2016 heeft dit initiatief een vervolg gekregen in het ondertekenen van het "Bestuursakkoord water 2.0 2016-2020". In 2019 is in samenwerkingsverband het onderdeel "Stresstest" van het Delta Plan Ruimtelijke Adaptie opgestart. Uitgangspunt hierbij is om in samenwerking met andere gemeenten, waterschappen, de provincie en het Rijk te werken aan een klimaatbestendige omgeving.

Om de leefbaarheid van onze gemeente te beschermen moeten wij anticiperen op het verwachte klimaat. Vanuit het Deltaprogramma wordt kwetsbaarheid in kaart gebracht. Het waterschap Vechtstromen gaat zich primair bemoeien met de onderdelen overstroming en droogte voor het landelijk gebied, de gemeente is primair aan zet voor de bestrijding van hittestress en wateroverlast door overmatige regenval in het stedelijk gebied. Gelukkig hebben wij als gemeente een goede uitgangspositie; in 2015 hebben we al eerder risicoscenario's ten aanzien van wateroverlast laten uitwerken en hebben we al een aantal maatregelen getroffen. Dit is vaak gebeurt in combinatie met andere werkzaamheden

De gemeente gaat in het kader van de Omgevingswet aan de slag met een Omgevingsvisie. Hierin komen concrete ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving te staan; hoe ziet onze leefomgeving eruit in de toekomst? Via de Omgevingsvisie stimuleren we en sturen we op ontwikkelingen voor biodiversiteit en klimaatadaptatie. Zowel voor inwoners en bedrijven als voor onze eigen gemeentelijke projecten en beleid.

Natuur biedt ons niet alleen een waardevol landschap, maar legt ook CO₂ vast. Biodiversiteit gaat verder dan alleen kiezen voor de juiste beplanting. Het omvat de verschillende ecosysteemen, dieren en de genetische variatie binnen deze soorten. Het behoud en het verbeteren van biodiversiteit is van belang om de leefbaarheid voor toekomstige generaties te waarborgen. Biodiversiteit draait om de balans in de natuur.

De gemeenteraad heeft zichzelf de opdracht gegeven om met de samenleving een verdiepende dialoog aan te gaan over de rol van de gemeente ten opzichte van inwoners en bedrijven. Centraal staan de vragen: wat kunt u zelf en wat heeft u nodig?

Voor biodiversiteit heeft de gemeenteraad aangegeven dat de gemeente Coevorden eigen biodiversiteitsbeleid verder moet uitwerken. Voor inwoners en bedrijven ziet de gemeenteraad een faciliterende en stimulerende rol. Onder andere door het beschikbaar stellen van informatie en financiële ondersteuning voor milieueducatie. Pilots op het gebied van biodiversiteit, zoals Natuur Technisch Bermbeheer, worden verder uitgebreid.

De werkgroep gaat ook aan de slag met het onderwerp Klimaatadaptatie. De dialoog draait om de resultaten van scenario's die de gemeente Coevorden in het samenwerkingsverband Noordelijke Vechtstromen heeft opgesteld. Hierbij wordt gekeken wat het effect is van hevige regenval of hitte. De resultaten en de rol van de gemeente staan centraal in de dialoog die gaat volgen.

6.2 VISIE

In 2050 is de gemeente Coevorden klimaatbestendig, groen en waterrobuust. De gemeente is aantrekkelijk en gezond om te wonen en te werken, ook voor toekomstige generaties.

6 PIJLER GROENE LEEFOMGEVING

We hebben niet alleen gewerkt aan het beperken van de opwarming van de aarde door CO₂ uitstoot terug te dringen, we zijn ook onze leefomgeving toekomstbestendig gaan inrichten. We hebben te maken met extreem weer, maar doordat we hebben ingezet op biodiversiteit en klimaatadaptatie kunnen we overlast zoveel mogelijk beperken. We zijn minder kwetsbaar voor hittestress en de nadelige gevolgen daarvan. Er is rekening gehouden met extreme regenval, waardoor we schade door wateroverlast zoveel mogelijk beperken. We hebben hiervoor onze verantwoordelijkheid gedeeld met andere overheidsinstanties, inwoners en bedrijven. Biodiversiteit en groenvoorzieningen spelen hierbij een belangrijke rol; beplante oppervlakken verdampen water en verlagen de luchttemperatuur. Bij regen zorgen groene stroken en tuinen voor een betere infiltratie in de bodem.

We hebben met onze Omgevingsvisie inkleuring gegeven aan onze doelstellingen. We hebben effectief samengewerkt met inwoners, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. We hebben externe ontwikkelingen op het gebied van kennis en innovatie in de gaten gehouden en deze ingezet als ze van belang zijn. Op de ontwikkeling van innovatie hebben we onder andere gestuurd door aanbestedingen. We hebben op kansrijke momenten, bijvoorbeeld door mee te liften op lopende projecten zoals de woonvisie of als we de openbare ruimte herstructureren, aangegrepen om duurzaamheidsdoelen te realiseren.

6.3 AMBITIES

- Behoud en verbeteren van biodiversiteit en groen in de gemeente Coevorden
- Creëren van buffering en infiltratiemogelijkheden van hemelwater in bebouwde omgeving
- (Groene) afvalstromen benutten voor duurzame materialen of energieproductie
- In 2050 is de ruimtelijke inrichting van Nederland klimaatbestendig en waterrobuust. Hierdoor zijn we voorbereid op extreem weer: zowel wateroverlast als langdurige perioden van droogte en hitte.

KLIMAATAKKOORD

- Gemeenten leveren inspanning om ontbossing te voorkomen. Hiervoor wordt een adequate CO₂-compensatie voor geleverd.
- Gemeenten streven samen met andere grondbezitters naar het vergroten van het areaal bomen met 1% per jaar voor heel Nederland.
- Gemeenten combineren de invulling van openbare ruimte zoveel mogelijk met CO₂-vastlegging, biodiversiteit, en ruimtelijke kwaliteit.
- Bij nieuwbouwprojecten maken gemeenten extra groene ontwikkelingen mogelijk en berekenen deze bij de ontwikkelingskosten mee.
- Bij de herziening van de omgevingsvisies in het ruimtelijke beleid leggen gemeenten de realisatie van bos in nieuwbouw wijken vast.

7 BORGING DUURZAAMHEID

7.1 ORGANISEREN VAN DE AGENDA DUURZAAMHEID

7.1.1. LANGE EN KORTE TERMIJN

Zoals in de Inleiding aangegeven, is dit visiedocument 'Samen op weg naar een klimaatbestendige toekomst!' de kapstok voor duurzame ontwikkeling van de gemeente Coevorden. Dit stuk heeft vooral aangegeven hoe wij duurzaamheid interpreteren, welke verdeling wij aanhouden en waarom wij hiermee aan de slag willen. De visie en de ambities zijn veelal op de lange termijn.

De volgende uitdaging is om de vertaalslag te maken naar wat we nu en op de middellange termijn gaan doen. Deze visie vormt hiervoor de kapstok waaraan een reeks actieprogramma's komt te hangen. Hierin wordt aangegeven wat we in de komende jaren concreet willen bereiken en hoe we dit gaan doen. Door deze actieprogramma's op te stellen kunnen wij flexibel blijven en ons aanpassen aan innovaties op het gebied van duurzaamheid. Het actieprogramma bevat zowel strategische en operationele doelen voor de komende jaren.

7.1.2 BESTUURLIJK AANSTURING

De gemeenteraad stuurt op duurzaamheid op basis van de kaders die in dit visiedocument 'Samen op weg naar een klimaatbestendige toekomst!' zijn opgenomen. Het college voert uit op basis van het (jaarlijkse) Actieprogramma Duurzaamheid en de P&C-cyclus van de gemeente.

Duurzaamheid moet een uitgangspunt worden in onze processen, bedrijfsvoering en beleid. Het is een integraal thema waar we als organisatie gezamenlijk voor verantwoordelijk zijn. De verantwoordelijkheid voor het realiseren van de duurzaamheidsdoelstellingen ligt dan ook niet bij één wethouder. Wethouders zijn verantwoordelijk voor de duurzaamheidsdoelstellingen binnen hun eigen portefeuille. Wel heeft het college van B&W de wethouder Duurzaamheid een coördinerende aanjaagrol gegeven voor dit thema.

7.1.3 AMBTELIJKE ORGANISATIE

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de onderdelen ligt bij de verschillende teams. De verschillende afdelingen gaan zelf vanuit hun expertise integraal aan de slag met het Actieprogramma – de vertaalslag van deze visie naar concrete acties voor de komende jaren. De ambtelijke teams zijn ervoor verantwoordelijk om hierover te adviseren en aan te sturen. Teamleiders stemmen hun jaarplannen af met het Actieprogramma Duurzaamheid, inclusief de financiële implicaties.

Binnen de gemeentelijke organisatie wordt een overkoepelende taak neergelegd die de onderlinge verbindingen faciliteert, de voortgang stimuleert en de monitoring verzorgt. Organisatorisch houdt het in dat er integraal wordt samengewerkt om duurzaamheid in te bedden. Deze taak ligt bij de beleidsmedewerker Duurzaamheid, die de voortgang van duurzame ontwikkeling volgt en rapporteert.

7.2 MONITORING

7.2.1. JAARLIJKSE MONITORING EN AANPAK

Duurzaamheid is bij uitstek een onderwerp met ruimte voor aanpassingen aan de zich snel ontwikkelende wereld. Dit houdt in dat dit visiedocument kaders stelt, waar binnen de uitvoering flexibel vorm gegeven wordt. Het geeft ook de gelegenheid om wanneer dit nodig is de kaders bij te stellen.

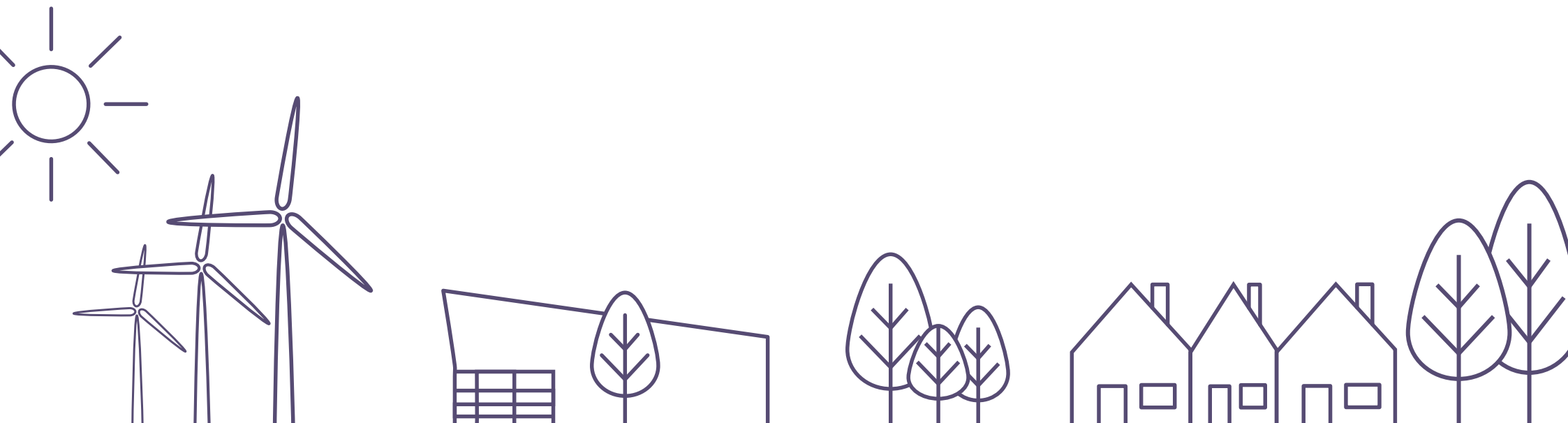
Per pijler zijn er doelstellingen geformuleerd die richting geven aan monitoring. Er komt een 'Coevorden DuurzaamheidsIndex', een dashboard waarin we de voortgang van duurzaamheid monitoren en onze acties jaarlijks evalueren. Het dashboard maakt duidelijk hoe de gemeente het doet en of er extra inzet nodig is om de doelen te bereiken. Dit wordt jaarlijks gedaan door middel van een evaluatie van de acties van dat afgelopen jaar. Aan de hand van die evaluatie kan besloten worden doelstellingen en acties aan te passen.

7 BORGING DUURZAAMHEID

Ook wordt rond diezelfde tijd het Actieprogramma opgesteld voor het aankomende jaar. Dit gebeurt tegelijkertijd met de evaluatie, zodat het Actieprogramma kan worden aangepast wanneer dat nodig wordt geacht gelet op stand van zaken van dat moment.

Vanaf 2019 wordt er vanuit de Rijksoverheid jaarlijks een Klimaat- en Energieverkenning (KEV) gepresenteerd in oktober. Hierin wordt landelijk gerapporteerd over de verwachte CO₂ emissies in 2030 om te monitoren of Nederland op de juiste koers zit.

Samen op weg naar een klimaatbestendige toekomst!

DUURZAAMHEIDSVISIE GEMEENTE COEVORDEN